

Εισαγωγή στη Συγκριτική Πολιτική

Μάθημα 4^ο: Ο «αμιγής» κοινοβουλευτισμός.
Το βρετανικό πολιτικό σύστημα

Ιωάννης Παπαγεωργίου, Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μάθημα 4^ο

Ο «αμιγής» κοινοβουλευτισμός

Περιεχόμενα μαθήματος

1. Το πολιτικό σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου.
2. Η συγκρότηση του βρετανικού κοινοβουλευτικού συστήματος.
3. Η γένεση του δικομματισμού.
4. Το εκλογικό σύστημα της Μεγάλης Βρετανίας.

Σκοποί μαθήματος

- Αναδίφηση στην ιστορική διαμόρφωση του πολιτικού συστήματος της Μεγάλης Βρετανίας.
- Μελέτη της σταδιακής συγκρότησης του κοινοβουλευτισμού.
- Προσέγγιση της γένεσης του φαινομένου του δικομματισμού.
- Ανάλυση του βρετανικού εκλογικού συστήματος.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1^η ενότητα

Το πολιτικό σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου

Ηνωμένο Βασίλειο 1/2

Πηγή: <http://maxiwiki-loja.wikispaces.com/file/view/Wales+by+Katie.pdf>

Ηνωμένο Βασίλειο 1/2

Πηγή:

<http://wikis.la.utexas.edu/eus305/page/katherine-katie-sepcich>

Στατιστικά στοιχεία

- Έκταση: 243,610 τ.χ.
- Πληθυσμός: 62,698,362 κάτοικοι
- ΑΕΠ: \$2.189 τρις (2010 εκτ.) (9^η στον κόσμο)
- Κατά κεφαλή ΑΕΠ: \$35,100 (2010). 38^η στον κόσμο
- Θρησκεία: Αγγλικανοί 26 εκ. Καθολικοί 6 εκ. Πρεσβυτεριανοί 2,6 εκ. Μεθοδιστές 1,3 εκ. Μουσουλμάνοι 1,2 εκ. Σικ 0,6 εκ. Ινδουιστές 0,3 εκ.
- Γλώσσες: Ουαλλικά 600.000, Σκωτικά Κέλτικα 100.000

Το ιστορικό πλαίσιο του συστήματος

- Η χώρα ονομάζεται
- **Ηνωμένο Βασίλειο (1801)**
- **της Μεγάλης Βρετανίας (1707)**
- **και της Βορείου Ιρλανδίας (1921)**

Ένας μονάρχης αλλά τέσσερα έθνη

- Αγγλία (ανεξάρτητο κράτος από την Νορμανδική εισβολή)
- Σκωτία (ανεξάρτητο κράτος μέχρι το 1612, σε προσωπική ένωση με την Αγγλία μέχρι το 1707, με διατήρηση των δικών της ιδιαίτερων θεσμών)
- Ουαλλία (υποτελής στην Αγγλία από το 13^ο αιώνα, τμήμα της από τον 16^ο)
- Βόρειος Ιρλανδία (οι έξι κομητείες του Όλστερ με πλειοψηφία Διαμαρτυρόμενων, τελευταίο τμήμα από την βρετανική κατάκτηση της Ιρλανδίας)

Τα χαρακτηριστικά του βρετανικού πολιτικού συστήματος

- Η πατρίδα του κοινοβουλευτισμού
- «Evolution rather than revolution»
- Η αργή και εξελικτική διαδικασία του εκδημοκρατισμού

Η πολιτική κουλτούρα 1/2

- Η σημασία του νησιωτικού χαρακτήρα (insularity)
 - **Εξωτερική προστασία:** Τελευταία επιτυχής εισβολή 1066
 - **Εδαφικός περιορισμός:** Νωρίς η Αγγλία παύει τις εδαφικές διεκδικήσεις στην Ευρώπη
 - **Britannia rule the waves:** Η θάλασσα μέσο επικοινωνίας και εξουσίας (η βρετανική θαλασσοκρατορία)

Η πολιτική κουλτούρα 2/2

- Η ταχεία διαμόρφωση εθνικής ταυτότητας
 - Η εθνική ομοιογένεια - Ο βρετανικός πατριωτισμός
 - Μια συντηρητική κοινωνία – η απέχθεια προς την ανατροπή
 - Britain is with Europe but not in Europe

Η ιστορική διαμόρφωση του πολιτικού συστήματος 1/3

- **Το Στέμμα:** κεντρικός πολιτικός παράγοντας, ωστόσο
- Παραμένουν **άλλες παράλληλες εξουσίες** (ευγενείς, πόλεις)
- Που σταδιακά εισάγουν **περιορισμούς** στην βασιλική εξουσία (κράτος δικαίου, συνελεύσεις εκπροσώπων των ευγενών και των αστών)
- Η **Μεταρρύθμιση και η υποταγή της Εκκλησίας** στην κοσμική εξουσία (Ερρίκος 8^{ος})
→ υπεροχή κοσμικών αρχών)

Η ιστορική διαμόρφωση του πολιτικού συστήματος 2/3

- Ο μονάρχης υποχρεώνεται να **συνδιαλέγεται** με τους ευγενείς → το θεμέλιο του περιορισμού της απόλυτης μοναρχίας
- **No taxation without representation** – η γένεση της κοινοβουλευτικής έγκρισης των νόμων
 - Η Βουλή των Λόρδων
 - Η Βουλή των Κοινοτήτων
- **Rule of law** – η εμφάνιση της αρχής του κράτους δικαίου

Η ιστορική διαμόρφωση του πολιτικού συστήματος 3/3

- Η διαφοροποίηση της Αγγλικανικής πλειοψηφίας του πληθυσμού από την Καθολική μοναρχία (17^{ος} αι.) οδηγεί στην **αποδυνάμωση της μοναρχίας**
- Η σταδιακή διαμόρφωση του κοινοβουλευτισμού → πολιτικά κόμματα
- Η βιομηχανική επανάσταση → Εργατικό κόμμα → κράτος πρόνοιας
- Η σημασία του εθίμου (παράδοση) → σύστημα του Common Law

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

2^η ενότητα

Η συγκρότηση του βρετανικού κοινοβουλευτικού συστήματος

Η σταδιακή διαμόρφωση του κοινοβουλευτισμού

- **Magna Carta:** ο μονάρχης δεν είναι απόλυτος
- **Habeas Corpus:** οι υπήκοοι του μονάρχη έχουν δικαιώματα
- **Bill of Rights:** το κοινοβούλιο είναι υπέρτερο του μονάρχη
- **Reform of the Parliament Acts:** οι υπήκοοι έχουν το δικαίωμα εκλογής των βουλευτών

Τα χαρακτηριστικά του κοινοβουλευτικού συστήματος σήμερα 1/2

- Πηγή της εξουσίας δεν είναι ο λαός αλλά **'the Queen in Parliament'**
- Ο λαός ασκεί την εξουσία **μέσω των εκπροσώπων του** → η ανυπαρξία του θεσμού του δημοψηφίσματος
- Ο ρόλος του μονάρχη: **to advise, to deter, to prod**
- Τα υπολείμματα του φεουδαρχικού συστήματος – Η Βουλή των Λόρδων (το μόνο μη εκλεγμένο νομοθετικό σώμα σε σύγχρονη δημοκρατία)

Τα χαρακτηριστικά του κοινοβουλευτικού συστήματος σήμερα 2/2

- **Η ΑΝΤΙΦΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ**
- Η διακυβέρνηση της χώρας λειτουργεί βάσει του κράτος δικαίου, αλλά η κυβέρνηση δεν ήταν δημοκρατική
- Η αντίφαση επιλύεται από την (εθιμική) τήρηση των τεθειμένων κανόνων

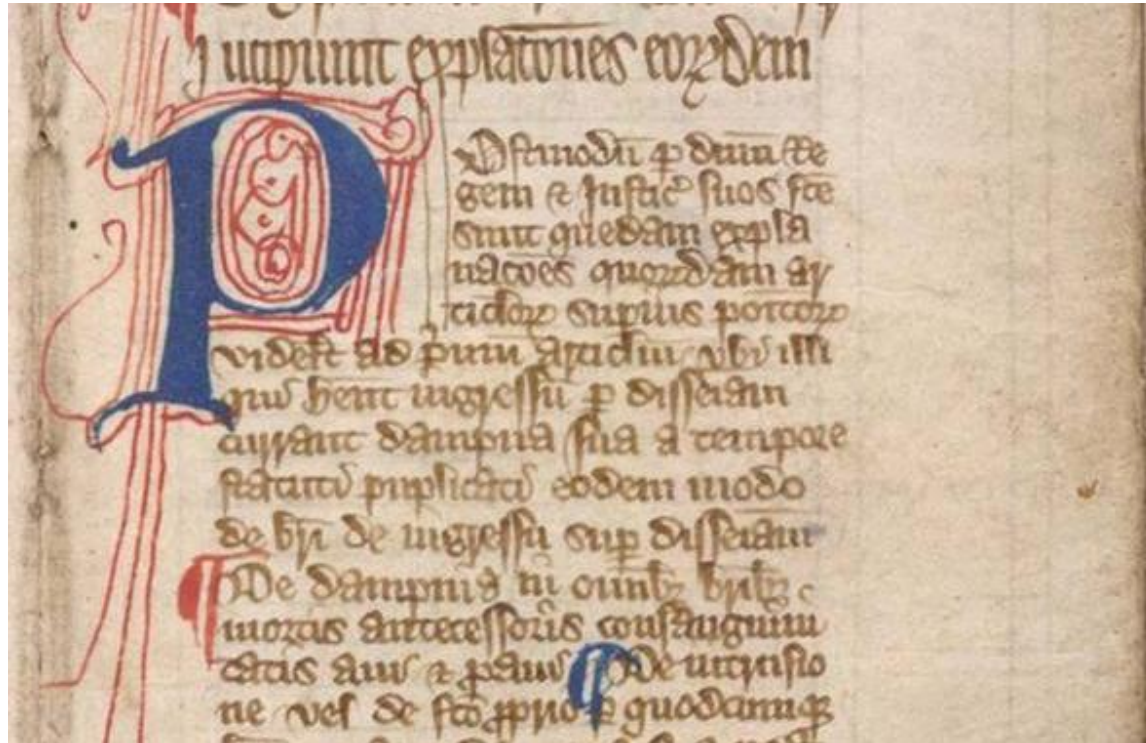
Magna Carta (1215)

Ιωάννης Α΄ ο Ακτήμων

- **Περιορισμός της βασιλικής εξουσίας:** "The barons shall choose any twenty-five barons of the realm they wish, who with all their might are to **observe, maintain and cause to be observed the peace and liberties** which we have granted and confirmed to them by this our present charter".
- **Προστασία των δικαιωμάτων των υπηκόων:** No Freeman shall be taken or imprisoned,, or be outlawed, or exiled, or any other wise destroyed; nor will We not pass upon him, nor condemn him, **but by lawful judgment of his Peers, or by the Law of the land.** We will sell to no man, we will not deny or defer to any man either Justice or Right

Magna Charta (1215)

The [Magna Carta](#) from *Magna Charta cum Statutis Angliae* (*Great Charter with English Statutes*), a miniature manuscript book of English statutes on vellum with capitals in red and blue. It is bound in a pigskin wrapper with a flap.

Πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/Magna_Carta

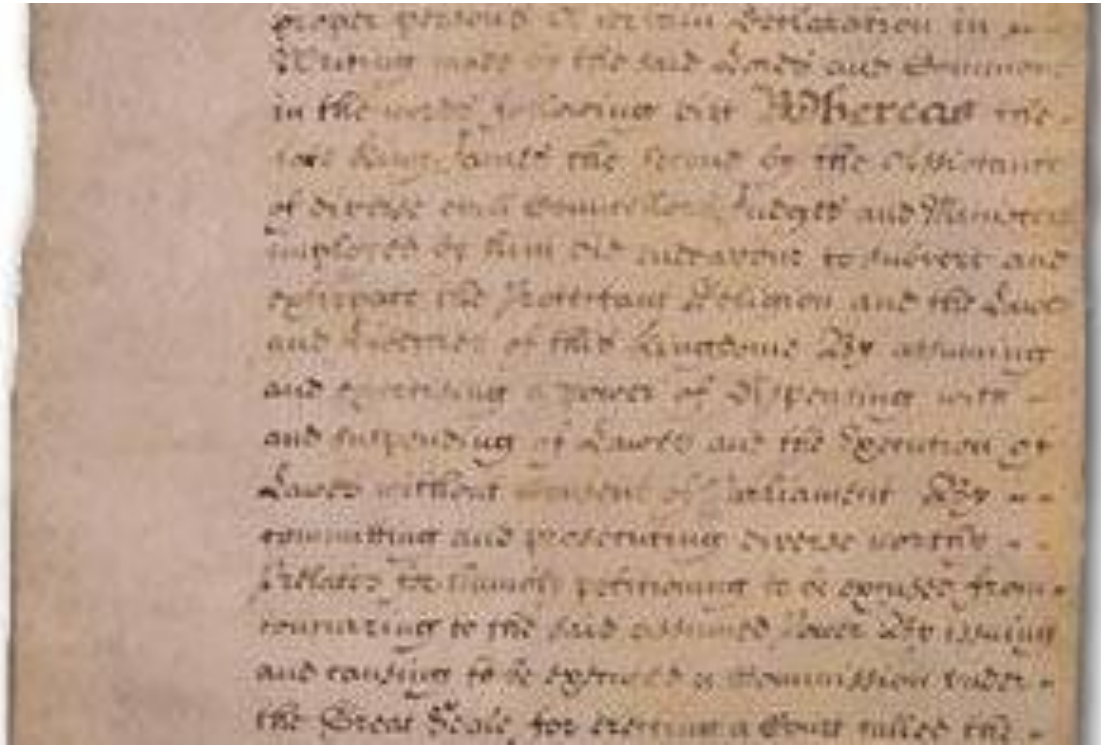
Habeas Corpus Act (1679)

Ιάκωβος Β΄

- no person or persons which shall be delivered or set at large upon any *habeas corpus*, **shall at any time hereafter be again imprisoned or committed for the same offence**

Bill of Rights 1689

Parliament of England, Bill of Rights (1689)

Πηγή:

http://en.wikipedia.org/wiki/Bill_of_Rights_1689,

National archives (United Kingdom)

The Bill of Rights (1689)

1/2

- **The bill of Rights: An Act Declaring the Rights and Liberties of the Subject and Settling the Succession of the Crown)**
- That the pretended power of suspending the laws or the execution of laws by regal authority without consent of Parliament is illegal;
- That levying money for or to the use of the Crown by pretence of prerogative, without grant of Parliament, for longer time, or in other manner than the same is or shall be granted, is illegal;

The Bill of Rights (1689)

2/2

- That election of members of Parliament ought to be free;
- That the freedom of speech and debates or proceedings in Parliament ought not to be impeached or questioned in any court or place out of Parliament;

Houses of Parliament / The Palace of Westminster

Επίσημη ονομασία: *Houses of Parliament / The Palace of Westminster*

Πηγή:

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B1_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%9F%CF%85%CE%B5%CF%83%CF%84%CE%BC%CE%AF%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81

Το βρετανικό συνταγματικό σύστημα

- Δεν είναι ορθό ότι δεν υπάρχει γραπτό Σύνταγμα
- Το συνταγματικό σύστημα περιέχεται σε διάφορα κείμενα (όχι σε ένα ενιαίο κωδικοποιημένο κείμενο)
- Δεν υπερέχει των άλλων νόμων (ήπιο Σύνταγμα) → λόγω της παντοδυναμίας του Κοινοβουλίου

Ο «αμιγής» κοινοβουλευτισμός

- Η διασταύρωση των εξουσιών χωρίς θεσμικούς περιορισμούς στην κυριαρχία του Κοινοβουλίου
 - Η εξάρτηση της εκτελεστικής εξουσίας (του Μονάρχη και των υπουργών του) από την νομοθετική (το Κοινοβούλιο)
 - Ο περιορισμός της δικαστικής εξουσίας (το δικαστήριο δεν μπορεί να κρίνει την συνταγματικότητα ενός νόμου που ψηφίζει το Κοινοβούλιο – μόνο να τον ερμηνεύσει)

Οι δημοκρατικοί περιορισμοί στην απόλυτη κυριαρχία του κοινοβουλευτισμού

- Το έθιμο
- Ο μεγάλος βαθμός νομιμοποίησης της κυβέρνησης (**the job of the government is to govern**)
- Η σταδιακή προσαρμογή στις απαιτήσεις του γραπτού δικαίου (European Communities Act, προσχώρηση στην Ε.Σ.Δ.Α.)

Η εξέλιξη του πολιτικού συστήματος στη σύγχρονη εποχή

- **Ο ενισχυμένος ρόλος του Πρωθυπουργού** (Margaret Thatcher, Tony Blair) → η σταδιακή αντιστροφή της κοινοβουλευτικής υπεροχής
 - The cabinet (η πλήρης συγχώνευση της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας)
 - The government
 - The administration
- **η σημασία της διοίκησης**
 - The Whitehall rules Britain
 - Ο ρόλος των μόνιμων υφυπουργών

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

3^η ενότητα

Η γένεση του δικομματισμού

Το κομματικό σύστημα – η γένεση του δικομματισμού

- Ο δικομματισμός του 19^{ου} αιώνα
 - Whigs and Tories
 - Φιλελεύθεροι και Συντηρητικοί
- Η σταδιακή επέκταση του δικαιώματος του εκλέγειν
- Η εμφάνιση του Εργατικού Κόμματος
- Η υποκατάσταση των Φιλελεύθερων από τους Εργατικούς

Η σταδιακή αποδυνάμωση του δικομματισμού

- Η επανεμφάνιση του Φιλελεύθερου κόμματος
- Η διάσπαση του Εργατικού κόμματος – το Social Democrat Party → the Liberal Democrats
- Η εμφάνιση των περιφερειακών κομμάτων (Scottish Nationalist Party, Plaid Kymru)
- Το United Kingdom Independence Party (UKIP)
- Οι Πράσινοι
- Η άκρα δεξιά (British National Party)

The hung Parliament

- Η πρώτη κυβέρνηση συνασπισμού Συντηρητικών – Φιλελεύθερων
- Η αποτυχημένη απόπειρα αλλαγής του εκλογικού συστήματος
- Οι προβλέψεις για το 2015

4^η ενότητα

Το εκλογικό σύστημα της Μεγάλης Βρετανίας

Το εκλογικό σύστημα

- First past the post (FPTP) – απλό πλειοψηφικό σε μονοεδρικές περιφέρειες
- Δικομματισμός
- Η χαμένη ψήφος
- The safe seats
- Η ειδική περίπτωση της Β. Ιρλανδίας

Παράδειγμα

Υποψήφιοι	Ψήφοι
Συντηρητικός	30
Εργατικός	25
Φιλελεύθερος	12
Σύνολο	67

Η εναλλακτική ψήφος

Alternative Vote

- Δημοψήφισμα στις 5 Μαΐου 2010
- <http://www.guardian.co.uk/politics/interactive/2010/may/10/proportional-representation-alternative-vote-plus>

Η περιφερειοποίηση (devolution)

- Η ιδιαιτερότητα των περιφερειών (Ουαλία, Σκωτία, Β. Ιρλανδία)
- The West Lothian question
- Οι αποσχιστικές τάσεις της Σκωτίας
 - Το πετρέλαιο
 - Οι πολιτισμικές διαφορές
- Το επερχόμενο δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της Σκωτίας

Το κοινοβούλιο της Σκωτίας

- <http://www.youtube.com/watch?v=VOQE3xu0hFA&feature=related>
- <http://www.youtube.com/watch?v=VOQE3xu0hFA>
- <http://www.youtube.com/watch?v=gor-ZjG0mmw>

Prime Minister's questions

- http://www.youtube.com/watch?v=CENEuKpe8_8
- <http://www.youtube.com/watch?v=5xUy2inkGHQ>

Debates 2010

- http://www.youtube.com/watch?v=rk5HvJmy_yg

Τα μεγάλα εκκρεμή ζητήματα

- Η εκπνοή του κράτους πρόνοιας;
- Μια πολυεθνική Βρετανία;
- Που ανήκει η Βρετανία;
- Το τέλος της παραδοσιακής συναίνεσης;
- Προς μια βρετανική συνομοσπονδία;
- Νέες πολιτικές δυνάμεις;

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ιωάννης Παπαγεωργίου. «Εισαγωγή στη Συγκριτική Πολιτική. Ο αμιγής κοινοβουλευτισμός. Το Βρετανικό πολιτικό σύστημα». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.auth.gr/courses/OCRS229/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος 4^{ου} Μαθήματος

Επεξεργασία: Γαβριέλα Λ. Μαζαράκη
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την 2^η έκδοση Βίντεο .

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση 1^η διαθέσιμη εδώ.

<http://www.polsci.auth.gr/index.php?lang=el&rm=2&mn=15&csid=%CE%9A%CE%A50201>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

